

سرشناسه : آریان، شهاب، ۱۳۵۹ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
 عنوان و نام پدیدآور : حقوق خانواده «قرارداد ازدواج و پایان آن»
 براساس قوانین و مقررات جدید و سرفصل‌های آموزشی مصوب /
 شهاب آریان
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۶.
 مشخصات ظاهری : ۳۶۸ ص.
 فروست : نشر میزان: ۱۱۴۲.
 شابک : 978-964-511-941-4
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
 ناشر : : بالای عنوان: حقوق مدنی ۵.
 موضوع : : حقوق خانواده -- ایران
 : Domestic relations -- Iran :
 : ۵۴۰/آ۴ ح ۷ ۱۳۹۶ : KMH
 : ۳۴۶/۵۵۰۱۵ : رده‌بندی
 : ۴۹۶۲۳۷۵ : شماره کتابشناختی

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، تایپ، الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر صرف قانونی بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۱۴۲
 نشر میزان
 حقوق مدنی ۵
 حقوق خانواده
 «قرارداد ازدواج و پایان آن»
 دکتر شهاب آریان
 چاپ اول: زمستان ۱۳۹۶
 قیمت: ۲۶۰۰۰ تومان
 شمار: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۹۴۱-۴

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعداز چهارراه سهروردی، خ کاووسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مطالب

نشانه‌های کوتاه و اختصاری	۴
پیشگفتار چاپ اول	۱۳
مقدمه	۱۵

بخش اول: تشکیل قرارداد ازدواج

فصل اول - خراست‌گری - نامزدی	۳۳
مبحث اول - خواستگاری	۳۳
مبحث دوم - نامزدی	۳۳
فصل دوم - شرایط درستی قرارداد ازدواج	۳۶
مبحث اول - قصد و رضای طرفین	۳۶
گفتار اول - اراده برای ازدواج	۳۶
گفتار دوم - اشتباه، اکراه و تعلیق در قرارداد ازدواج	۳۸
بند اول - اشتباه در ازدواج	۳۸
بند دوم - اکراه در ازدواج	۳۸
بند سوم - تعلیق پیمان ازدواج	۳۹
گفتار سوم - وکالت در ازدواج	۴۰
مبحث دوم - اهلیت برای ازدواج	۴۱
گفتار اول - زن و مرد به عنوان طرفین ازدواج	۴۱
گفتار دوم - بلوغ	۴۲
بند اول - سن قانونی برای ازدواج	۴۲
بند دوم - ازدواج پیش از سن قانونی	۴۳
گفتار سوم - اجازه‌ی پدر و جد پدری برای ازدواج باکره	۴۷
گفتار چهارم - ازدواج غیر رشید و مجنون	۵۰

۵۰	بند اول - ازدواج غیر رشید.....
۵۲	بند دوم - ازدواج مجنون.....
۵۳	مبحث سوم - ثبت قرارداد ازدواج.....
۵۳	گفتار اول - اهداف ثبت قرارداد ازدواج.....
۵۶	گفتار دوم - ضمانت اجرای ثبت قرارداد ازدواج.....
۵۸	فصل سوم - موانع ازدواج.....
۵۸	مبحث اول - موانع مربوط به مرد.....
۵۸	گفتار اول - تعدد ازدواج یا چند همسری.....
۶۲	گفتار دوم - ازدواج مرد ایرانی و زن خارجی.....
۶۴	مبحث دوم - موانع مربوط به زن.....
۶۴	گفتار اول - شیر داشتن.....
۶۵	گفتار دوم -
۶۷	بند اول - عدهی وفات.....
۶۹	بند دوم - عدهی ازدواج دائم.....
۷۰	بند سوم - عدهی ازدواج موقت.....
۷۱	بند چهارم - عدهی نزدیکی به شبهه.....
۷۲	گفتار سوم - منع مربوط به سه طلاق و نه طلاق.....
۷۲	بند اول - سه طلاق.....
۷۳	بند دوم - نه طلاق.....
۷۴	گفتار چهارم - منع ازدواج با خارجیان.....
۷۶	گفتار پنجم - منع مربوط به عمل شنیع با پسر.....
۷۶	مبحث سوم - موانع مشترک میان زن و مرد.....
۷۶	گفتار اول - قرابت.....
۷۷	بند اول - منع ازدواج ناشی از قرابت نسبی.....
۷۸	بند دوم - منع ازدواج ناشی از قرابت سببی.....
۷۹	بند سوم - منع ازدواج ناشی از قرابت رضاعی.....
۸۰	بند چهارم - منع ازدواج ناشی از سرپرستی.....

فهرست مطالب □ ۷

۸۲	گفتار دوم - کفر
۸۲	بند اول - ازدواج زن مسلمان با مرد غیر مسلمان
۸۳	بند دوم - ازدواج مرد مسلمان با زن غیر مسلمان
۸۳	گفتار سوم - لعان
۸۵	گفتار چهارم - احرام

بخش دوم: آثار قرارداد ازدواج

۹۰	فصل اول - آثار مالی قرارداد ازدواج
۹۰	مبحث اول - آثار مالی در روابط زن و شوهر
۹۰	گفتار اول - جهیزیه
۹۱	گفتار دوم - مهر
۹۴	بند اول - مفهوم مهر و انداخ آن
۹۸	بند دوم - شرایط مهریه
۱۰۳	بند سوم - حق فسخ نسبت به مهریه
۱۰۴	بند چهارم - مطالبه مهریه و حق حبس
۱۱۵	بند پنجم - مهریه و انحلال ازدواج
۱۲۳	گفتار سوم - نفقه‌ی زن
۱۲۶	بند اول - ماهیت نفقه‌ی زن
۱۲۷	بند دوم - مطالبه‌ی نفقه
۱۳۰	بند سوم - سقوط نفقه
۱۳۲	بند چهارم - نفقه‌ی زن و انحلال ازدواج
۱۳۸	بند پنجم - ضمانت اجرای پرداخت نفقه
۱۴۲	مبحث دوم - آثار مالی ازدواج در رابطه با فرزندان و خویشاوندان
۱۴۵	گفتار اول - هزینه‌ی حضانت یا نگهداری طفل
۱۴۹	گفتار دوم - نفقه‌ی اقارب یا خویشاوندان
۱۴۹	بند اول - مفهوم و ماهیت نفقه
۱۵۱	بند دوم - شرایط الزام به انفاق

- ۱۵۵.....بند سوم - مطالبه‌ی نفقه
- ۱۶۲.....بند چهارم - ضمانت اجرای پرداخت نفقه‌ی خویشاوندان
- ۱۶۴.....فصل دوم - آثار غیر مالی قرارداد ازدواج
- ۱۶۵.....مبحث اول - آثار غیر مالی در روابط زن و شوهر
- ۱۶۵.....گفتار اول - حقوق و تکالیف مشترک زن و شوهر
- ۱۶۵.....بند اول - زندگی مشترک و برقراری رابطه‌ی جنسی
- ۱۶۷.....بند دوم - خوش رفتاری
- ۱۶۸.....بند سوم - برافراشتن بنیان خانواده و تربیت فرزندان
- ۱۶۸.....بند چهارم - وفاداری
- ۱۶۹.....بند پنجم - منع اشتغال همسر
- ۱۷۰.....گفتار دوم - حقوق و تکالیف ویژه‌ی شوهر
- ۱۷۰.....بند اول - سرپرستی، اداره و نگهداری
- ۱۷۱.....بند دوم - تعیین محل زندگی
- ۱۷۲.....گفتار سوم - روابط، حقوق و تکالیف ویژه‌ی زن
- ۱۷۲.....بند اول - اقامت گاه و تابعیت
- ۱۷۳.....بند دوم - استفاده از نام خانوادگی شوهر
- ۱۷۳.....بند سوم - تمکین
- ۱۷۴.....مبحث دوم - آثار غیر مالی در ارتباط با فرزندان و نزدیکان
- ۱۷۴.....گفتار اول - قرابت
- ۱۷۴.....بند اول - قرابت نسبی
- ۱۷۵.....بند دوم - قرابت سببی
- ۱۷۶.....بند سوم - قرابت رضاعی
- ۱۷۸.....بند چهارم - قرابت ناشی از سرپرستی
- ۱۹۴.....گفتار دوم - نسب
- ۱۹۵.....بند اول - انواع نسب
- ۲۱۰.....بند دوم - اثبات نسب
- ۲۲۵.....بند سوم - انکار نسب

۲۳۱.....	گفتار سوم - حضانت
۲۳۱.....	بند اول - مفهوم حضانت
۲۳۲.....	بند دوم - موضوع حضانت
۲۳۶.....	بند سوم - اشخاصی که دارای حق و تکلیف حضانت هستند
۲۴۰.....	بند چهارم - شرایط و موانع حضانت
۲۴۲.....	بند پنجم - مدت حضانت و هزینه‌های ناشی از آن
۲۴۴.....	بند ششم - ضمانت اجرای حضانت
۲۴۷.....	گفتار چهارم - ولایت قهری یا قانونی
۲۴۸.....	بند اول - مفهوم ولایت
۲۵۲.....	بند دوم - دارندگان اختیار ولایت قهری
۲۵۵.....	بند سوم - وظائف و اختیارات ولی قهری و حدود آن
۲۶۰.....	بند چهارم - سقوط ولایت قهری، ضم و تعیین امین

بخش سوم: انحلال و افساد ازدواج

۲۶۷.....	فصل اول - فسخ ازدواج
۲۶۸.....	مبحث اول - مفهوم فسخ ازدواج و سنجش آن با ولایت
۲۶۸.....	گفتار اول - مفهوم فسخ ازدواج
۲۶۹.....	گفتار دوم - سنجش فسخ ازدواج با طلاق
۲۷۱.....	مبحث دوم - موارد فسخ ازدواج
۲۷۱.....	گفتار اول - عیب
۲۷۲.....	بند اول - جنون، عیب مشترک زن و مرد
۲۷۳.....	بند دوم - عیب‌های ویژه‌ی زن
۲۷۴.....	بند سوم - عیب‌های ویژه‌ی مرد
۲۷۴.....	گفتار دوم - تدلیس و تخلف از شرط
۲۷۶.....	مبحث سوم - شرایط، ویژگی‌ها و آثار اجرای فسخ
۲۷۶.....	گفتار اول - شرایط و ویژگی‌های فسخ ازدواج
۲۷۶.....	بند اول - برقرار بودن رابطه‌ی ازدواج

۲۷۷.....	بند دوم - فوری بودن خیار فسخ.....
۲۷۸.....	بند سوم - حق فسخ قابل اسقاط است.....
۲۷۸.....	بند چهارم - حق فسخ ازدواج قابل انتقال نیست.....
۲۷۹.....	گفتار دوم - آثار فسخ ازدواج.....
۲۷۹.....	بند اول - مهریه.....
۲۷۹.....	بند دوم - خسارت ناشی از تدلیس.....
۲۸۱.....	فصل دوم - طلاق
۲۸۳.....	مبحث اول - شرایط طلاق.....
۲۸۵.....	گفتار اول - شرایط شوهر.....
۲۸۵.....	بند اول - قصد اراده.....
۲۸۷.....	بند دوم - اهلیت.....
۲۸۹.....	بند سوم - اهلیت در طلاق.....
۲۸۹.....	گفتار دوم - شرایط زن.....
۲۹۰.....	بند اول - پاکی.....
۲۹۱.....	بند دوم - نداشتن نزدیکی.....
۲۹۲.....	گفتار سوم - داوری.....
۲۹۴.....	گفتار چهارم - مرکز مشاوره‌ی خانواده.....
۲۹۶.....	گفتار پنجم - گواهی عدم امکان سازش و حکم دادگاه.....
۲۹۶.....	بند اول - گواهی عدم امکان سازش.....
۲۹۸.....	بند دوم - حکم دادگاه.....
۲۹۹.....	گفتار ششم - پرداخت حقوق مالی.....
۳۰۰.....	بند اول - اجرت المثل.....
۳۰۱.....	بند دوم - بخشش (نحله).....
۳۰۳.....	گفتار هفتم - اجرای صیغه‌ی طلاق.....
۳۰۷.....	گفتار هشتم - ثبت طلاق.....
۳۰۹.....	مبحث دوم - انواع طلاق.....
۳۰۹.....	گفتار اول - طلاق بائن.....

۳۱۰.....	گفتار دوم - طلاق رجعی.....
۳۱۱.....	گفتار سوم - طلاق عدی.....
۳۱۱.....	گفتار چهارم - طلاق قضایی.....
۳۱۴.....	گفتار پنجم - طلاق توافقی.....
۳۱۵.....	گفتار ششم - طلاق خلع.....
۳۱۶.....	گفتار هفتم - طلاق مبارات.....
۳۱۷.....	گفتار هشتم - طلاق سنی.....
۳۱۷.....	گفتار نهم - طلاق بدعی.....
۳۱۷.....	مبحث سوم - اسباب طلاق.....
۳۲۰.....	گفتار اول - طلاق در خواست شوهر.....
۳۲۱.....	گفتار دوم - طلاق در خواست زن.....
۳۲۲.....	بند اول - شوهر مفقودالاثار.....
۳۲۳.....	بند دوم - وکالت در طلاق.....
۳۲۴.....	بند سوم - پرداخت نکردن نفقه.....
۳۲۵.....	بند چهارم - عسر و حرج.....
۳۲۷.....	گفتار سوم - طلاق توافقی.....
۳۲۹.....	مبحث چهارم - آثار طلاق.....
۳۳۰.....	گفتار اول - آثار طلاق نسبت به زن و شوهر.....
۳۳۰.....	بند اول - آثار مالی.....
۳۳۲.....	بند دوم - قطع رابطی همسری، اثری غیر مالی.....
۳۳۳.....	گفتار دوم - آثار طلاق نسبت به فرزندان.....
۳۳۳.....	بند اول - حضانت.....
۳۳۴.....	بند دوم - هزینه حضانت.....
۳۳۵.....	فصل سوم - بخشش مدت یا پایان آن در ازدواج موقت.....
۳۳۵.....	مبحث اول - بذل یا بخشش مدت.....
۳۳۷.....	مبحث دوم - پایان مدت.....
۳۳۷.....	فصل چهارم - تغییر جنسیت.....

۳۳۸.....	مبحث اول - مفهوم تغییر جنسیت و تاریخچه‌ی آن.....
۳۳۸.....	گفتار اول - مفهوم تغییر جنسیت.....
۳۳۹.....	بند اول - دو جنسی یا هرمافرودیسم.....
۳۴۰.....	بند دوم - تراجنسی یا روان دگر جنسی.....
۳۴۰.....	گفتار دوم - تاریخچه‌ی تغییر جنسیت.....
۳۴۲.....	مبحث دوم - بررسی مشروعیت تغییر جنسیت.....
۳۴۳.....	گفتار اول - نظریه‌ی ممنوعیت.....
۳۴۳.....	بند اول - حرمت از بین بردن اعضای بدن.....
۳۴۴.....	بند دوم - ناروا بودن تغییر در خلقت خداوند.....
۳۴۵.....	بند سوم - مخالفت با مصلحت و نظم عمومی.....
۳۴۶.....	گفتار دوم - مریه‌ی مشروعیت مطلق.....
۳۴۶.....	بند اول - اصل ایابا.....
۳۴۶.....	بند دوم - قاعده‌ی حلیط.....
۳۴۷.....	بند سوم - قاعده‌ی الطرار.....
۳۴۸.....	بند چهارم - قاعده‌ی نفی ع - رج.....
۳۴۹.....	گفتار سوم - نظریه‌ی مشروعیت مشروط.....
۳۴۹.....	مبحث سوم - اثر تغییر جنسیت بر ازدواج و آثار آن.....
۳۵۲.....	گفتار اول - اثر تغییر جنسیت بر آثار مالی ازدواج.....
۳۵۲.....	بند اول - مهریه.....
۳۵۳.....	بند دوم - نفقه.....
۳۵۴.....	بند سوم - هزینه‌ی حضانت.....
۳۵۵.....	گفتار دوم - اثر تغییر جنسیت بر آثار غیر مالی ازدواج.....
۳۵۵.....	بند اول - قرابت و نسب.....
۳۵۷.....	بند دوم - حضانت.....
۳۵۸.....	بند سوم - ولایت.....
۳۶۰.....	فهرست منابع.....

پیشگفتار چاپ اول

نخستین نهادی که در آن انسان پای به عرصه‌ی وجود می‌گذارد، خانواده است. در دامن خانواده کودک یاد می‌گیرد که برای ارتباط با دیگران باید دیده‌ها و شنیده‌ها را به خاطر سپرده و از آن‌ها کمک بگیرد. بدین ترتیب، به تدریج در ذهن او، جایگاه خود و دیگران و حقوقی که آنان اعضای خانواده وجود دارد نقش می‌بندد. در کودکان و نوجوانان تحت سرپرستی نیز همین روند در جریان است. بنابراین اولین حقوقی که انسان با آن آشنا می‌شود «حقوق خانواده» می‌باشد که کانون بیشترین نفوذ اخلاق در حقوق است. با این که حقوق خانواده از جمله خصوصی‌ترین حقوق انسان‌ها به شمار می‌آید، ولی به دلیل جایگاه نابرابر اعضاء خانواده و پرهیز از بی‌عدالتی و پایمال گشتن این حقوق، دولت به عنوان حافظ نظم عمومی این حقوق که آمیخته با تکلیف می‌باشد را قانون گذاری کرده است. بسیاری از افراد در بزرگسالی و حتی پس از ازدواج نیز ممکن است از برخی حقوق و تکالیف خانواده، اعضا از زن و شوهر و فرزندان، بی‌خبر باشند.

«حقوق خانواده» عنوان درسی است که در دوره‌ی کارشناسی حقوق در تحت عنوان حقوق مدنی ۵ تدریس می‌شود. این کتاب بر اساس سرفصل‌های آموزشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نگارش یافته است. پیش از این نیز، کتاب‌های حقوق خانواده توسط اساتید حقوق نوشته شده بود که در جای خود ارزشمند می‌باشند. اما نیاز به بیان ساده و روان، به روز رسانی و هماهنگی با آخرین قوانین و مقررات مرتبط با خانواده و آرای وحدت رویه، توجه به آن چه در دادگاه‌های خانواده رویه است، در برداشتن تمامی سرفصل‌های آموزشی و پرداختن به جنبه‌ها و موضوعات گوناگون حقوق خانواده، پرهیز از پراکنده گویی و زیاده گویی، و داشتن یکپارچگی و نظامی منطقی در بیان مطالب، نگارنده را بر آن داشت که خود دست به قلم شده و نقشی دیگر در ادبیات حقوقی کشور رقم زند. در این کتاب، هر آن گاه که نویسنده دیدگاهی

متفاوت با اساتید حقوق خانواده داشته، ابتدا نظر آن اساتید آورده شده و سپس نظر مخالف با استدلال بیان شده است. خواندن این کتاب، علاوه بر دانشجویان عزیز، برای همکاران قضایی، وکلای دادگستری و تمامی افرادی که تمایل به دانستن حقوق خانواده دارند سودمند می‌نماید. این کتاب برآیند سال‌ها تحقیق و مطالعات دانشگاهی و با پشتوانه‌ی تجربه‌های قضایی خود و همکاران، و بهره‌مندی از دیدگاه‌های اساتید حقوق نگارش یافته، اما به یقین خالی از ایراد و اشکال نخواهد بود. بنابراین ضمن عرض پوزش از این لغزش، خواهشمند است نکات سودمند خود را از طریق آدرس زیر گوشزد نمایید. هم چنین، به پاس همیاری دوست و همکار گرامی جناب آقای عادل رحیمی، نایب محترم دادگاه خانواده، که بنده را در بیان رویه‌های قضایی یاری نمودند، از ایشان تشکر و قدردانی می‌گردد.

در پایان این کتاب را به همسر و پدر و مادرم که با عشق و محبت خود کانون خانواده را گرم نگه داشتند، تقدیم می‌کنم.

دکتر شهاب آریان - آبان ماه ۱۳۹۶

shahabarian@yahoo.com